

Застосування інтерактивних методів навчання, спільна діяльність з місцевими експертами, взаємодія з місцевими громадами та родинна залученість створюють сприятливі умови для розвитку етнокультурної свідомості учнів. Це не лише допомагає їм зберегти й розвинути свою культурну ідентичність, але й сприяє розумінню та повазі до культурних традицій та цінностей інших народів.

Отже, важливо враховувати значення вивчення краєзнавства в початковій освіті для формування етнокультурної компетентності учнів, яке сприяє їхньому гармонійному розвитку та підготовці до життя в сучасному багатокультурному світі.

Література

1. Березюк О. Вплив дослідницько-пошукової діяльності в роботі науково-педагогічних шкіл на розвиток особистості майбутнього педагога. Проблеми освіти: зб. наук. праць. Київ : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2018. Вип. 90. С. 15-21.
2. Березюк О. Формування етнокультурної компетентності особистості в системі професійного навчання // Проблеми освіти : Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – С. 37-41.
3. Вишневецький О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. Львів: ЛОНМІ, 1996. 238 с.
4. Власенко О. Етнокультурне середовище Полісся. Парадигма етнокультурологічної спрямованості педагогічного середовища Поліського регіону: зб. наук. праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 25-27.
5. Дем'янюк Т. Зміст та методика народознавчої роботи в сучасній школі. Київ : ІСДО, 1996. 108 с.
6. Концепція національного виховання дітей і молоді в національній системі освіти України. Доступно : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/.
7. Маєвська Л. Особливості формування етнокультурної компетентності майбутнього педагога в контексті глобалізаційних зрушень. Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди : науково-теоретичний збірник. Переяслав-Хмельницький, 2006. С. 303–309. URL: <https://binged.it/3Y5RZLe>
8. Федорів І. Формування етнокультурної компетентності здобувачів початкової освіти засобами українознавчих курсів: магістерська роб. : 013 Початкова освіта / Ірина Володимирівна Федорів. - Кам'янець-Подільський, 2020. – 127 с.

Тетяна Мачача

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу технологічної освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

tmachacha@ukr.net

РОЗВИТОК ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ

Технологічна освітня галузь базової середньої освіти має вагомий потенціал для формування і розвитку ключової культурної компетентності здобувачів освіти. Ця компетентність передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, прагнення до розвитку і вираження власних ідей, почуттів засобами культури і мистецтва тощо [1, с. 4].

Відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти, кожен заклад освіти має створити умови для застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва під час втілення задуму учнів у готовий продукт. Такі вимоги відображені в обов'язкових результатах навчання технологічної освітньої галузі [1, с. 9].

Учителі мають свободу вибору видів виробничої діяльності для їх вивчення учнями. Під час вибору видів декоративно-ужиткового мистецтва вчителям передусім необхідно враховувати особливості місцевих народних традицій, інтереси й потреби своїх учнів, можливості закладу освіти.

Українська народна вишивка – один з найпопулярніших видів декоративно-ужиткового мистецтва, а тому її традиції часто застосовують на заняттях технологій у базовій середній освіті. Мистецтво вишивання цікаве і дівчатам і хлопцям. Воно чарує око, викликає позитивні почуття й емоції, прикрашає довкілля, приваблює довершеністю композиційних рішень, декоративністю орнаментів, багатством мотивів, вишуканістю колориту, не потребує надто дорогого матеріально-технічного забезпечення для його творення, дає змогу повторно використовувати матеріали для вишивання.

Зосереджена у вишивальному мистецтві інформація є транслятором багатства української культури, її унікальних традицій, підґрунтям для відтворення і творення духовних цінностей у предметно-перетворювальній діяльності, джерелом творчості, пізнання себе, історії, культури й світогляду власного народу, тобто основою для розвитку етнокультурної компетентності учнів, їхніх талантів, хисту й смаку.

Саме тому, для розвитку етнокультурної компетентності учнів важливо організовувати відвідування музеїв, виставок, тематичних екскурсій, зустрічі й спілкування з народними майстрами, дизайнерами. Необхідно дати можливість учням надивитися на красу взірців вишивального мистецтва, намілюватися їх відображенням у

живописних картинах та інших джерелах інформації; пізнавати історію вишивки. Все це сприяє формуванню здатності учнів відчувати етностиль, відрізнити автентику від речей ширвжитку, мотивує їх до виконання проєктів щодо створення нових виробів з вишивкою.

Будь-яка компетентність існує, формується та розвивається лише в діяльності, в межах технологічної освітньої галузі – це проєктно-технологічна діяльність. Алгоритм цієї діяльності є завершеним циклом виконання навчальних проєктів. Для ефективного виконання власних проєктів, опанування способами проєктно-технологічної діяльності учням необхідно спочатку виконати систему проєктно-технологічних завдань [3, с. 81].

Під час виконання проєктно-технологічних завдань різного типу й рівня складності учні навчаються розпізнавати автентичні речі з вишивкою, з'ясовувати їх призначення, досліджувати з яких матеріалів вони виготовлені, які традиційні техніки вишивального мистецтва були використані. Також навчаються визначати характерні ознаки традиційної вишивки, які притаманні різним регіонам України.

Завдання на застосування знань про вишивку пропонують учням досліджувати життєві проблеми, які можна розв'язати створеними власноруч виробами з вишивкою; продукувати проєктні ідеї; здійснювати маркетингові дослідження; виконувати дизайн-аналіз виробів з вишивкою відповідно до заданих критеріїв; розробляти історичні довідки про вибраний об'єкт праці; відображати свої ідеї в ескізах; створювати орнаменти вишивок; розробляти модель виробу з вишивкою відповідно до вимог дизайну; визначити технологічну послідовність виготовлення виробу з вишивкою; здійснювати тренувальні вправи щодо оволодіння техніками вишивання; виготовляти спроектований виріб з вишивкою, раціонально використовуючи матеріали; оцінювати і презентувати власноруч створений виріб з вишивкою тощо [2; 4].

Здобуті знання про вишивку в процесі виконання системи проєктно-технологічних завдань учні застосовують під час самостійного виконання проєктів – розв'язання реальних життєвих проблем створеними виробами в етностилі. Проектуючи, виготовляючи й оцінюючи вироби в етностилі, в учнів є можливість спостерігати за таїнством власної творчості, як вони, своїми руками, за допомогою

знарядь праці, надають матеріалу задуманої форми, як матеріал реагує на обробку, як завдяки вишивці на ньому оживає задумана ними краса.

Процес створення нового виробу з вишивкою захоплює й концентрує увагу учнів, розвиває працелюбність, зосередженість, відповідальність за власну діяльність. За таких умов в учнів є можливість творчо виражати власні ідеї і почуття, встановлювати національну ідентичність – ототожнювати себе з самобутніми традиціями, культурними цінностями свого народу. У них формується цілісне уявлення про світ української вишивки, розвивається шанобливе й бережне ставлення до автентичних виробів, потреба творити й популяризувати народні традиції в Україні та цивілізованому світі.

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Кільдеров Д., Мачача Т., Юрженко В., Луп'як Д. Особливості змісту проекту модельної програми навчального предмета "Технології", 5–6 класи. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2. 2021. С. 2–15. <https://lib.iitta.gov.ua/728955/>
3. Мачача, Т. С. *Дидактична структура змісту підручників «технології» за модельними навчальними програмами на рівні базової середньої освіти. Проблеми сучасного підручника* (30). 2023. С. 74–85. <https://lib.iitta.gov.ua/736467/>
4. Мачача Т. С. Модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (*зрифт МОН України № 3.0227-2023*). <https://lib.iitta.gov.ua/736583/1/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf>

Зоя Митяй,
кандидат філологічних наук, доцент
завідувач кафедри української мови
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького
e-mail:mzo63719@gmail.com

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [1].

Актуальним є запровадження методу проєктів на уроках української, такими вітчизняними науковцями, як М. Пентиліук, Л. Варзацька, Г. Ващенко, О. Горошкіна, О. Садовнікова та ін. Вони розглядають проєктну діяльність як організаційну форму